

Paolo Sorrentino

JEUGD

vertaling
Els van der Pluijm

2015
De Bezige Bij
Amsterdam | Antwerpen

I

In de felle voorjaarszon, een op en top Brits gezicht. Over zijn bleekheid heen een rode blos, kort, licht haar, colbert en stropdas, rond de vijftig. Zijn gezicht opmerkelijk intelligent. En bovendien innemend. Met zijn benen over elkaar zit hij in de mooie tuin van het hotel.

Iets verder naar achteren zitten twee jongere assistenten.

Nog wat verderop een prachtig zwembad. Een handvol badgasten, de lome vakantiesfeer van een vroege ochtend. Allemaal in eendere zachte, witte badjassen.

Op het onberispelijke gazon de grillige omtrekken van verscheidene hydromassagebaden.

En op de achtergrond een schitterend alpenhotel. Warm en tegelijkertijd voornaam en luxueus.

Als omlijsting van het hotel dienen zij, de soevereine Alpen.

De vijftigjarige haalt een pakje sigaretten tevoorschijn en wil er net een opsteken als een rustige stem hem zonder verwijtende toon waarschuwt.

‘Roken mag hier niet.’

‘Zelfs niet in de open lucht?’

‘Binnen ook niet.’

De rustige stem is van een man die tegenover hem zit. Engels, rond de tachtig, in een zachtbeige combinatie, zware bril, zwart montuur, waarachter lichte, waterige ogen schuilgaan, intens melancholiek en scherpzinnig. We hebben het over Fred Ballinger.

Ze zijn gescheiden door een tafeltje. Fred heeft een opengeslagen krant voor zich. Hij is kalm, bedachtzaam, sereen, zijn ogen constant overschaduwde door een zweem ontgoocheling, terwijl hij een snoepje uitpakt dat hij met het trefzekere gebaar van de gewoonte in zijn mond stopt.

‘Mr Ballinger, mag ik u maestro noemen?’

Fred Ballinger haalt de schouders op. Het interesseert hem maar matig.

‘Hoe bevalt de vakantie?’

‘Uitstekend, dank u.’

‘Komt u hier al lang?’

‘Al meer dan twintig jaar. Ik kwam hier altijd met mijn vrouw. Daarna ben ik er alleen mee doorgedaan, maar ik heb hier veel vrienden.’

‘Vanwaar Zwitserland?’

‘Het ligt vlak bij Italië. En na Londen en New York heb ik vierentwintig jaar het orkest van Venetië gedi-
rigeerd.’

‘Natuurlijk, stom van me! Dit is vast een heel re-
laxte plek.’

‘Je kunt hier alleen maar relaxen.’

De vijftigjarige glimlacht. Fred niet.

‘Dirigeert of componeert u nog steeds, maestro?’

‘Nee, ik ben met pensioen.’

‘Ik hoef natuurlijk niet te zeggen dat ik, net als ie-
dereen, een groot bewonderaar van u ben.’

‘Dank u.’

De vijftigjarige Engelsman glimlacht. ‘Maestro, zoals ik al even aangaf, organiseer ik voor mijn werk bijzondere evenementen op Buckingham Palace.’

Fred wordt ietsje waakzamer. ‘Werkt u voor de koningin?’

‘Daar komt het wel op neer.’

‘Mooi. Ik heb altijd een beetje te doen met monar-
chieën.’

De vijftigjarige is verbaasd. ‘Als ik zo vrij mag zijn, waarom hebt u met de monarchie te doen?’

‘Omdat ze kwetsbaar is. Er hoeft maar één per-

soon weg te vallen, en opeens verandert de wereld. Net als in huwelijken.'

'De koningin zou vereerd zijn als u in juni de eretitel SIR zou willen aanvaarden.'

Fred Ballinger kan een lachje niet onderdrukken. 'Weet u wat Satie zei toen hem het Légion d'honneur werd aangeboden? Hij zei: "Je moet het niet alleen weigeren, je moet het zelfs niet verdienen." Maar ik ben Satie niet. En neem me niet kwalijk, maar ik heb de slechte gewoonte vaak te citeren.'

'Hare Majesteit zal zich gelukkig prijzen als ze hoort dat u ermee akkoord gaat.'

'Hare Majesteit is nog nooit gelukkig geweest.'

De afgezant van de koningin praat er, enigszins opgelaten, overheen: 'Bovendien zal de toekenning van de onderscheiding samenvallen met de verjaardag van prins Philip, en de koningin zou hem graag een concert met het London Philharmonic Orchestra in het Wimbledon Theatre aanbieden, waar de prins om mij onbekende redenen zeer aan verknocht is, en ze zou bijzonder geluk... bijzonder vereerd zijn als u dat wilt dirigeren, met stukken van uw eigen composities.'

'Ik dirigeer al heel lang niet meer.'

De vijftigjarige glimlacht. 'Ik weet zeker dat u niet bent vergeten hoe het gaat.'

Fred Ballinger denkt er serieus over na.

‘Nee, ik ben niet vergeten hoe het gaat.’

De afgezant vertoont opnieuw een stralende glimlach. ‘Prins Philip en de koningin zullen opgetogen zijn als ze naar uw beroemde *Canzoni piacevoli* luisteren.’

Heel kalm, welhaast berustend, zegt Fred: ‘Ik zal geen van mijn *Canzoni piacevoli* uitvoeren.’

‘Waarom niet?’

‘Om persoonlijke redenen.’

‘We kunnen de beroemde Sumi Jo als sopraan nemen.’

‘Sumi Jo is niet geschikt.’

‘Noem mij een geschikte sopraan en u krijgt haar.’

‘Geen enkele is geschikt.’

Zijn besluit klinkt alsof het onherroepelijk is. Fred Ballinger verdiept zich weer in zijn krant. Hij heeft alle vleierende woorden al naast zich neergelegd. De gezant is ten einde raad en laat het hoofd hangen.

Stilte. Afgezien van een zacht geluidje. Fred wrijft met regelmatige tussenpozen met zijn vingers over het geplastificeerde snoeppapiertje. De korte, wisselende intervallen dicteren ontegenzeggelijk een ‘muzikaal ritme’.

De gezant van de koningin steekt de sigaret in zijn mond, brengt de aansteker ernaartoe, herinnert zich dan dat er niet gerookt mag worden. ‘Neem me niet kwalijk, maestro, maar de koningin zou het verkeerd

kunnen opvatten, ze is niet gewend om nee te horen zeggen,' stamelt hij in een laatste onbeholpen poging.

Abrupt stopt Fred Ballinger, terwijl hij verder leest, het geritsel met het snoeppapiertje.

'Ze zal het heus wel begrijpen. Er zijn heel wat belangrijker zaken dan mijn *Canzoni piacevoli*.'

Mistroostig staat de gezant op. 'Dan zal ik haar overbrengen wat wij gezegd hebben. Tot ziens, maestro.'

Hij maakt aanstalten om weg te lopen. De twee assistenten volgen hem. Als ze opstaan wordt achter hen, aan een ander tafeltje, nog een man zichtbaar, die het hele gesprek blijkbaar heeft gevolgd.

Hij heet Jimmy Tree, is vierendertig, Californisch, godvergeten knap, een Hollywoodster. Hij zit daar vroeg in de ochtend biefstuk met patat te eten, maakt een afgematte indruk, verscholen onder een baseballpetje dat hem niet staat, met een baard van een paar dagen, een zonnebril en verfrommelde vrijetijdskleding.

Inmiddels lopen de drie Engelsen om het zwembad heen naar de uitgang, maar dan trekt iemand opeens de aandacht van de gezant van de koningin.

Die iemand is een man die in het zwembad dobbert. Alleen zijn gezicht steekt boven water uit. Het opgeblazen gezicht van een Zuid-Amerikaan, zijn

haar in een onechte kleur geel geverfd, vlezige lippen, rond de vijftig, verlopen trekken, intelligente zwarte ogen, rimpels als voren die je niet bij een man van middelbare leeftijd zou verwachten. Hij staart in de leegte.

Maar de gezant kijkt naar hem en vraagt zachtjes aan een van zijn assistenten: 'Zie je dat? Is hij het?'

De twee assistenten draaien zich om naar het zwembad en herkennen hem onmiddellijk. Ze zijn opgetogen.

'Jazeker, dat is hem.'

'Mijn god, hij is het echt.'

De drie lopen door, al kunnen ze hun blikken stiekem bijna niet van de Zuid- Amerikaan in het zwembad af houden. Deze komt intussen, met de hulp van een vrouw van rond de veertig en drie badmeesters, op wie hij bijna met zijn volle gewicht leunt, uit het water met een handig trapje, dat in zijn ogen echter onoverkomelijk lijkt.

Want als we hem langzaam uit het bassin omhoog zien komen, onthult hij zijn meer dan gewone obesitas, en de eindeloze moeite waarmee hij zich voortbeweegt. Naar adem happend installeert de omvangrijke en charismatische figuur zich aan de rand van het zwembad. Zijn armen zitten vol tatoeages die de gezichten van beroemde helden van beroemde revoluties afbeelden.

De badmeesters lopen weg. De veertigjarige vrouw met haar lieve, geduldige gezicht is kennelijk zijn partner. Ze gaat naast hem zitten. Met een handdoek wrijft ze zijn haar droog. Liefdevol ontfermt ze zich over die immense walvis.

2

In Venetië, 's nachts

Bij vlagen, onregelmatig, dof en gedempt, alsof ze opstegen uit de diepte van de zee of van het bewustzijn, klinken nu en dan korte gitaarakkoorden.

Wat we nu zien, is een soort visioen.

Een wonderschoon visioen: een verlaten piazza San Marco bij hoog water. Immens, met zijn onvergetelijke galerijen en palazzi en een vierkant meer dat om alle zuilen kabbelt.

Een verhoogde loopplank, lang en smal, dwars over het plein, om te kunnen oversteken. Maar voorlopig is er niemand.

Dan verschijnt, in de nacht van deze per definitie mysterieuze stad, Fred Ballinger achter aan de smalle loopbrug.

Hij loopt met kleine, moeizame en onzekere stapjes, zoals alle oude mensen.

Fred kijkt op en ziet dat aan de overkant van de loopbrug een rijzige vrouwelijke gestalte zijn kant op komt. Zo lopen ze daar, de enige menselijke wezens in dit onwerkelijke, overstroomde Venetië. Inmiddels naderen ze elkaar, zo meteen zullen ze elkaar kruisen, en met ternauwernood verholde verbazing neemt Fred de vrouw eens wat beter op: ze is een meter vijftientig lang. En van zo'n onmogelijke schoonheid, met haar zwarte haren en groene ogen, dat die niet echt lijkt. Ze draagt een badpak en een schuine sjerp met het opschrift MISS UNIVERSE.

Ze schrijdt over de loopbrug in de onmenselijke houding van topmodellen bij een belangrijke mode-show. Nog even en ze kruisen elkaar. Maar de loopbrug is één meter breed, dus gaan ze allebei aan de kant om de ander te laten passeren zonder in het water te belanden. Ze raken elkaar onvermijdelijk aan. Het weelderige décolleté van Miss Universe strijkt langs de ingevallen borst van Fred Ballinger.

Hij kijkt naar haar omhoog alsof hij naar een leerzame voorstelling keek.

Zij, koel als elke Miss, laat haar blik door de leegte dwalen en maakt zich niet druk om die dubbelzinnige, vluchtige aanraking van haar volmaakte lichaam met dat van Fred.

Nu het risico van een ongeval is overwonnen, gaan ze weer hun eigen weg. De Miss loopt, met haar rug naar hem toe, heupwiegend weg onder de volle maan, omringd door de watermassa, als in een dubieuze droom van Dolce & Gabbana.

Fred loopt verder over de loopbrug en begint bang te worden, en terecht, want het niveau van het hoge water begint opeens te stijgen. Het water overstroomt de loopbrug, klotst over zijn voeten, en dan om zijn enkels en zijn knieën.

Fred probeert sneller te lopen, maar hij is oud en het water biedt weerstand. Hij draait zich om en roept met gesmoorde stem een naam, alsof hij Miss Universe te hulp roept.

‘Melanie! Melanie!’

Maar Miss Universe is er inmiddels niet meer, alsof ze in rook is opgegaan.

Fred loopt nog even door, het water staat tot zijn borst, dan tot zijn nek, zijn kin, hij raakt in paniek, brengt een benauwd geluid uit als hij, gelukkig...

3

...wakker wordt. Hij is meteen bij de tijd. Met moeite komt hij overeind uit de leunstoel. Niemand in de buurt. Het is laat. Er zit alleen wat verderop nog een groepje nachtbrakers.

De gesmoorde gitaarmuziek klinkt nu helder en werkelijk. En vloeiend.

Fred begint met kleine pasjes te lopen, de onderwaterlampen van het zwembad hullen hem in een schemerig licht.

Hij loopt langs het verlaten gazon en de klanken van de gitaar worden aangevuld door een zangstem uit het clubje.

Het nummer heet 'Onward'. Een prachtige, onopgesmukte, typisch Amerikaanse folksong. Instinctief

loopt Fred richting muziek, tot bij het groepje waar Mark Kozelek, met zijn gitaar op schoot, zit te spelen. Er zijn ook drie vrouwen, een jongen van rond de twintig en Jimmy Tree. Vrolijk en relaxed geniet het groepje van de ballade van de grote Amerikaanse *folksinger*.

Fred Ballinger blijft op een afstandje staan en luistert naar het mooie nummer. Mark Kozelek heeft hem opgemerkt en kan niet helemaal verdoezelen dat die illustere toehoorder hem emotioneert. Hij maakt een eerbiedig knikje en tijdens een muzikale pauze zegt hij tegen Fred: 'Maestro.'

Fred glimlacht vaag.

Jimmy Tree, die met zijn ogen dicht in het gras ligt, doet ze open en ziet Fred. Ze wisselen een groet, dan wenkt Jimmy hem met een vriendschappelijk gebaar dichterbij.

Fred loopt naar hem toe, gaat bij hem op de rand van een ligbed zitten, en Jimmy maakt aanstalten om hem een kopje aan te reiken. 'Ik heb stiekem wat gin tonic bij de kruidenthee gedaan. Houdt u daarvan, Mr Ballinger?'

'Nee, dank je. Ik had liever een scheutje thee in een gin tonic gehad.'

Ze moeten alle twee lachen.

Fred pakt een linnen zakdoek, snuit even zijn neus, vouwt de zakdoek bedachtzaam op, haalt hem,

met het trefzekere gebaar dat hij miljarden keren heeft gemaakt, precies vier keer langs zijn neus en stopt hem dan terug in de zak van zijn colbert.

Jimmy Tree heeft met de grootste aandacht, gecamoufleerd door een onweerstaanbare glimlach, gekeken wat Fred met zijn zakdoek doet. 'Ik bedacht vandaag dat u en ik hetzelfde probleem hebben,' zegt hij.

'Laat eens horen.'

'Omdat we één enkele keer zijn bezweken voor lichtvoetigheid, worden we ons leven lang gemystificeerd.'

'Kan best. Want lichtvoetigheid is een onweerstaanbare verleider.'

'Ik heb met grote Europese en Amerikaanse auteurs gewerkt, maar voor het publiek zal ik altijd *Mister Q* zijn, een stomme metalen robot. Ik speelde trouwens in een pantser van negentig kilo en mijn gezicht kon je niet zien. Elke dertig minuten herinnert wel iemand me eraan dat ik *Mister Q* heb gespeeld, en u herinneren ze eraan dat u de *Canzoni piacevoli* hebt gemaakt. En ze vergeten dat u *Il Prisma nero*, *La vita di Adriano* en heel de rest hebt gecomponeerd.'

Fred Ballinger glimlacht, en Jimmy zelf ook. Een blik van verstandhouding.

'Omdat lichtvoetigheid ook afwijkend is,' bevestigt Fred. 'Wat doet u hier in Europa?'

‘Over een maand begin ik aan een film in Duitsland. Ik bereid me voor op het personage.’

‘Een lichtvoetig personage?’

‘Hangt van iemands gezichtspunt af.’

‘En lukt het een beetje?’

‘We zullen zien.’

Mark Kozelek zingt de laatste noot van ‘Onward’. Het vriendengroepje applaudisseert zachtjes. Fred klapt niet mee. Dan, terwijl hij met moeite opstaat, neemt hij afscheid van Jimmy. ‘Het is al laat voor mijn doen.’

‘Voor mij niet.’

Fred glimlacht. Jimmy brengt zijn vingers naar zijn slaap, als een soort speelse militaire groet.

Met de onzekere tred van een oude man loopt Fred weg. Jimmy drinkt wat en observeert zijn trage tempo.

4

In de hal, voor de receptie, wacht Fred Ballinger stil op de lift.

Een jonge nachtportier kijkt glazig naar een klein tv-toestel zonder geluid.

Een kleine, keurige vrouw, die er oud uitziet voor haar zestig jaren, belt aan de deur van het hotel. Zonder zijn ogen van de tv los te maken, drukt de portier met wat een gewoontegebaar lijkt op een knop en doet hij open. Ze komt binnen en gaat op een bank zitten, kijkt in de leegte, mistroostig en gelaten.

Fred Ballinger heeft het voorval onaangedaan gevolgd. Eindelijk, de lift. Een hokje van antiek hekwerk. Hij stapt in. Gaat naar boven.

Hij is op zijn verdieping. Ziet daar een meisje van twintig, mollig, niet mooi, dat op de lift naar beneden staat te wachten; haar gezicht wordt ontsierd door pukkels, wat in tegenspraak is met haar uitdagende, agressieve look. We mogen rustig aannemen dat ze een escort is, maar wel een heel aparte escort.

Freds blik dwaalt af en ook zij besteedt geen aandacht aan hem. In zijn eentje loopt hij door, met kleine, trage stappen. Voor de deuren staan, netjes naast elkaar, bergschoenen die daar door gasten zijn achtergelaten om te luchten.

In de stilte van de nacht wordt Fred gepasseerd door een oude man in een elektrische rolstoel, die voorbij een bocht in de gang verdwijnt.

Een geluid uit een van de kamers brengt Fred tot staan, er oefent iemand op een viool. Hij draait zich om, op zoek naar de geluidsbron. Het begint opnieuw, twee slecht gespeelde noten, ja, het is inderdaad een oefening, zo'n oervervelende.

Fred zet een stap in de richting van de geluidsbron, maar het instrument zwijgt.

Hij wil net doorlopen als hij zijn spiegelbeeld opvangt. Als een simpele constatering strijkt hij met zijn vinger over een niet eerder ontwaarde pigmentvlek op zijn slaap.

5

De verre vioolklanken gaan over in een simpele melodie, zacht, een tikje weemoedig.

We zijn in een suite waar een enorme wanorde heerst van papieren en aantekeningen, en overal laptops die niet uit zijn gezet.

Vijf jongelui, vier jongens en een meisje, onder de dertig, liggen her en der in elkaar gerold in fauteuils en op het bed te slapen. De slaap der rechtvaardigen.

In het vertrek staan Fred Ballinger en een andere oude man, ook rond de tachtig, nog een knappe verschijning, het haar wat langer, lichte, glinsterende ogen, gulzig en vitaal. Mick Boyle.

Zwijgend kijken onze twee bejaarden naar het groepje slapende jongelui. Na een tijdje sterft het geluid van de viool weg.

‘Heb jij vandaag gepist?’ vraagt Fred.

‘Twee keer. Vier druppels. Jij?’

‘Hetzelfde. Min of meer.’

‘Min of meer?’

‘Min.’

‘Moet je zien hoe mooi ze zijn,’ zegt Mick.

‘Ja, ze zijn mooi.’

‘Je moest eens weten hoe aandoenlijk ze zijn als ze die scènes schrijven. Ze zijn zó gepassioneerd.’

‘Jij hebt ze aangestoken.’

‘Ben jij niet meer gepassioneerd?’

Fred haalt zijn schouders op.

Met een gewoontegebaar strijkt Mick met zijn handpalm het haar op zijn voorhoofd glad en verandert van onderwerp. ‘Zie je die twee?’ Hij wijst Fred op het meisje en een van de jongens, die aan tegenovergestelde kanten van de kamer slapen.

‘Jazeker.’

‘Die worden verliefd, maar weten dat nog niet.’

Ze zien het geen van beiden, maar zonder haar ogen open te doen glimlacht het meisje fijntjes. Want ze slaapt helemaal niet.

‘En hoe weet jij dat?’

Mick Boyle denkt na. ‘Omdat ik alles van de liefde weet.’

‘Dan moet je mij eens een keer een cursus geven.’

‘Dat is inmiddels te laat. Heb je het nieuws ge-

hoord? Joyce Owens, ofwel Miss Universe, komt hier logeren. Een van de prijzen die ze krijgt bestaat uit een gratis week in dit hotel.

‘Ja, dat heb ik gehoord. Maar dat lijkt me eerder een straf dan een prijs.’

‘En dat is terecht. Bepaalde schoonheden moeten gestraft worden, om het leven voor ons draaglijk te maken.’

‘Hoe vordert het scenario?’

‘Het wordt mijn meesterwerk. En mijn testament. En Brenda wordt een onvergetelijke hoofdrolspeelster. Vandaag hebben we de titel bedacht: *L'ultimo giorno della vita*, wat vind je?’

Fred denkt erover na, zegt dan: ‘Mooi. Ik ga slapen.’

Hij gaat net de deur uit als Mick achter in de kamer een van de jongens wakker schudt.

‘Wakker worden, jongelui, tijd om naar jullie pension te gaan.’